Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi
Cilt 1 Sayı 1 Nisan 2017 s.81-93

Journal of Early Childhood Studies
Volume 1 Issue 1 April 2017 pp.81-93

DOI: 10.24130/eccd-jecs.196720171111
Geliş tarihi: 03.12.2016 Kabul tarihi: 14.03.2017 Yayımlanma tarihi: 01.04.2017

Resimli hikaye kitaplarında yer alan oyuncakların incelenmesi

The examination of toys used in illustrated children's books

Aytaç Dilek[1]

Öz: Çocukların inanç ve bakış açılarının gelişiminde onu çevreleyen tüm diğer uyaranlar gibi kitapların da önemi büyüktür. Kitaplarla çocuğa sunulan açık ve alt mesajlar çocuğun dünyaya ilişkin bakış açısı ve duruşunu etkilemektedir. Bu çalışma, 3-6 yaş çocuklara yönelik olarak resimli hikâye kitaplarında resim edilen veya metin içinde gösterilen oyuncakların belirlenmesi amacıyla yapılmıştır. Bu araştırma nitel bir çalışmadır. Nitel araştırma yöntemlerinden İçerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırmada 200 resimli hikâye kitabı incelenmiş içlerinden oyuncak kavramı bulunan 28 kitap veri setini oluşturmuştur. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi ile kurgulanmıştır. Araştırmanın veri seti, benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Araştırmanın veri setini 2012-2015 yılları arasında yayımlanmış 200 resimli hikâye kitabı ve üzerinde "3-6 yaş aralığı için tavsiye edilmektedir" ibaresini taşıyan kitaplar oluşturmaktadır. Araştırmanın temel problemine uygun olarak incelenen 200 adet resimli hikâye kitabından 28'inde oyuncak olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın veri setinden elde edilen sonuca göre 4-6 yaş aralığındaki çocuklara yönelik olarak yayımlanmış resimli hikâye kitaplarında yer alan oyuncakların Kitaplarda yer alan Resimler incelendiğinde en fazla temsili oyuncaklara yer verilmiş ve temsili oyuncaklardan dolgu oyuncaklara yer verilmiştir. Dolgu oyuncaklarda daha çok hayvanları simgeleyen oyuncaklar yer almıştır

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Çocuk Edebiyatı, Resimli Hikâye, Oyuncak

Abstract: As all other stimulants surrounding the children in their belief and perspective developments, the books also have a big importance. Explicit and subliminal messages presented to the children on the books have affected the children's perspective and attitude in regard to the world. This study has been done with the aim of identifying the toys which have been illustrated or shown in the text of illustrated children's books for children aged 3-6. This study has been done with qualitative research. Content analysis method which is one of the qualitative methods has been used. In the research 200 illustrated children's books have been reviewed and 28 books of them which have toy concept have built data set. The research has been qualified with illustrated storybooks for children aged 3-6 and the writer's books published before September 2015. With the aim of data collection, the research has been constituted by identifying the toy concept and its kinds in literature review. The result showed that toys used within the books by considering gender, and using boys with cars and marbles, using girls with dolls and stuffed toys within texts and within pictures causes gender stereotype. Using Building Toys very little within both the text and the pictures causes deficiency since they are used as an example for the kids.

Keywords: Children, Children's Literature, Illustrated Stories, Toy

Başlıca Yazar: Aytaç Dilek

[1] Girne Amerikan Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Öğretmenliği, aytacdilek@gau.edu.tr

SUMMARY

Introduction

In addition to the natural needs of a child who shows regular growth and development, he also has some spiritual needs which will remain unchanged in essence. Spoken and written piece of art will play a great role in order to fulfil these needs (Oğuzkan, 2001; Nas, 2002). Books have an important place at every stage of human life. Children's books are one of the main criteria for determining the cultural levels of the societies. A book does not only educate children, but it does prepare them for life. Because of this, parents and the teachers must be very careful when choosing books for the kids. Children's literature, invites the child to be a part of the story. Children become involved in the story by confronting the adult about what it is to be a human, mixing his head and continuing to wonder about it. Therefore, this gives children opportunities to engage in deep stories of life (Turla, 2014). Regardless of the genre, children's literature focuses on the development of children's colourful and innocent world, and it focuses on teaching them some values and behaviour in terms of the subjects they deal with, their narrative techniques and heroes they used in their stories (Arseven, 2005). A child, faces various educational stimuli at every stage of their life preparation process. Literary works are responsible for delivering these stimuli to children. A human is a social entity and is in interaction with his surroundings throughout life. What they see around their environment, what they read from the books or magazines have a great proposition in the direction of their own life. Books have an important role that can't be ignored in shaping one's life since childhood. In addition to the books, toys also contribute to the development of children. Toys are all gaming materials that improve the imagination and creative abilities of children which help to regulate the mental, physical and psychological development during the developmental stages. Toys are as important as games during preschool period (Oktay, 2000). Stimuli materials are the ones that enliven the world of imagination, that support development, that gives an opportunity for learning new things, that makes a child happy and that gives an opportunity to a child to entertain himself on his own (Ünver, 2005). It is important to use the toys that play a great role in the development of children in pictorial story books. The characters used in the books are really important since they act as a role model for children. It is one of the most important questions that writers and illustrators pay attention so that the toys included in the books will contribute to the children's development. From this point of view, that aim of this research is to examine the toys that take place in the story books of 3-6-year-old children.

Method

This research is a qualitative study. When looking for an answer to a question in a qualitative study, after using a predefined set of operations findings are made applicable to collect evidences. The strength of a qualitative study is that, it provides information about experiences of individual about the researches. More often, when the research subjects are about contradictory attitudes, beliefs, opinions, feelings and relationships it reveals the information provided by 'human' (FHI, 2005). Content analysis method has been used for examining the toys in the picture story books for 3-6 years old. In this study, total of 200 picture story books for 3-6 years old, published between October 2012 and October 2015, which were easily accessible and picked by sampling method were examined. 28 books that include toys in them were analysed. In the research, the text screening had been used as a data collection tool and the headings of Hewitt and Roomet (1979) as well as Wolfe's (2002) that were about types of toys were arranged as "Toy Analysis Form" and 4 main categories were formed. "Toy Analysis Form" was sent to experts and the final version was made with regards to their replies. Toys in the picture story books with an expression of the word `toy` and with pictures were identified and divided into categories. Content analysis of the stories has been made through the list of "Toy Analysis Form". In the first stage, the books were read independently without being subjected to any analysis. In the second stage, the books were checked whether there are features of toys. In the third stage, types of features of toys were examined and for the reliability of the research, two investigators assessed the books independently through `Toy Analysis Form` and then the reliability was calculated. Reliability: Two experts except for the researchers evaluated the books that were selected by a random sampling method in the framework of `Toy Analysis Form` for the study of reliability of the research. As a result of the study of reliability, the overall reliability was found to be %88. (Reliability =16/16+2= 0.88=%88).

Results

"Toy Analysis Forms" have been used in order to determine the toys and their types that take place within picture story books. With this form, the picture books in the data set are examined and both the toys and the types of the toys which take place within the text are defined. Also the frequency of inclusion of these toys and its types within the text and within the pictures has been determined. Toy Analysis Form has 4 different categories: 'Displacement Toys', 'Sensory Motor Toys', 'Building Toys', and 'Representative Toys'. When Table 1 is examined; within the picture story books the result of the analysis of the text shows that 40% Displacement Toys, 40% Sensory Motor Toys, 20% Representative Toys and none Building Toys are used. When Table 2 is examined; within the pictures of the picture story books 36% Representative Toys, 39% Sensory Motor Toys, 13% Displacement Toys and 10% Building Toys are being used.

Conclusion and Discussion

There could be a perception that the most important toys are only cars, balls and marbles as mainly cars are mostly used in the category of displacement toys within all the vehicles and balls are used within the category of sensory motor toys and marbles are only used in the books within the texts. Among the representative toys, including only dolls within the texts and having only girl protagonists to prefer dolls create our gender stereotypes. Gökkaya (1994) found out that 4 and 6 years old children, regardless of their age and gender, prefer toys that are appropriate for their gender. In the study, when the reasons of their toy preferences asked to the children, it is found that there are more answers relating to their gender than answers not relating to their gender and answers relating to gender are found to be increasing with age. Not having building toys within the texts and also not including them as much within the pictures is a huge gap in terms of children`s development. Materials such as blocks, play dough and legos support children to mostly gain skills within different areas. (Kim, 2002). According to the results of Hanline and his friends' (2001) research about pre-school kids' development of building skills with building blocks showed that their skills improve as they get older and at the same time playing with building blocks has positive effects on the improvement of the skills of the kids. In the study of Isbeel and Raines (1991) where they tried to investigate the effects of different play areas on language development of pre-school children, they discovered that increasing play time with blocks have positive effects on the cognitive development of a child (cited from Kaya, 2007).Within the texts of the books examined in this study, we can say that displacement toys are the ones that are used the most, then comes sensory motor toys, and thirdly representative toys and finally we can say that no building toys have ever been used. But when the pictures used within the books have been examined we can say that Representative toys are the ones that are used the most, then comes sensory motor toys, thirdly displacement toys and finally the least space is given for building toys. When displacement toys are examined, we can mostly see cars, when sensory motor toys are examined, we can mostly see balls and when representative toys are examined we can mostly see stuffed toys. The absence of other toys is a deficiency for the kids who choose the heroes within the books as their role model. Also, when we examine these toys used within the books by considering gender, we can see that using boys with cars and marbles, using girls with dolls and stuffed toys within texts and within pictures causes gender stereotype. Using building toys very little within both the text and the pictures causes deficiency since they are used as an example for the kids. Building toys are very important for children's creativity and support by means of socio-emotional, and cognitive sense.

GİRİŞ

Çocuk kitapları, çocukların yaşadıkları dünyayı anlamaları ve bilgilerini artırmaları için doğal yaşantı ortamı sağlamanın yanı sıra çocuğun gelişimini destekleyen önemli uyarıcılardır (Kocabas, 1999; Yavuzer, 1997; Sever, 2010). Türü ne olursa olsun çocuk edebiyatı ürünleri ele aldıkları konular, anlatım teknikleri ve kahramanlar bakımından çocukların renkli ve masum dünyasını olumlu yönde geliştirmeye, onlara birtakım değerleri ve davranışları kazandırmaya yöneliktir (Arseven 2005). Çocuk, yaşama hazırlanma sürecinin her aşamasında çeşitli eğitsel uyarıcılarla karşı karşıya gelir. Edebi ürünler bu uyarıcıları çocuklara ulaştırmakta bir araç görevi üstlenir.

Kitaplar insan yaşamının her döneminde önemli bir yer tutar. Toplumların kültür düzeylerinin belirlenmesindeki başlıca kriterlerden biride çocuk kitaplarıdır. Kitap çocuğu sadece eğitmekle kalmayıp onu yaşamada hazırlayabilmektedir. Bu yüzden aileler ve öğretmenler kitap seçimi konusunda özenli davranmalıdırlar. Okul öncesi dönemde çocuğun dilsel, bilişsel, toplumsal ve kişilik gelişimini etkileyecek en temel duyarlık, onun sorma-bilme, öğrenme isteğinin uyarılması ve yanıtlanmasıdır. Bu duyarlığın, çocuğun ilerleyen dönemde okuma kültürü edinmesinde de önemli bir etken olacağı düşünülmelidir (Sever, 2009).

Sanatçı duyarlığı ile hazırlanmış çocuk kitapları, anadilinin sözvarlığını oluşturan öğeleri çocuklara tanıtması, onların anlam inceliklerini sezdirmesi bakımından da özgün birer kaynaktır. Bu bağlamda düşünüldüğünde yazınsal nitelikli çocuk kitapları, toplumun kavramlar dünyasını, kültürel birikimini çocuğa olan yaşam durumlarıyla örneklendiren, yansıtan araçlardır (Sever, 2010).

Kitaplar, küçük yaşlardan itibaren çocuk eğitiminde önemli yere sahiptir. Çocuğun yaşamında bu denli önem taşıyan kitapların özenle hazırlanması gerekir. İçerik olarak iyi hazırlanmış bir kitap aracılıyla çocuğa olumlu davranışlar kazandırılabilir (Dilek, 2012).

> İnsan sosyal bir varlıktır ve hayatı boyunca çevresiyle etkileşim halindedir. İnsanların gerek çevresinde gördükleri, gerek kitap, gazete ve dergilerden okudukları kendi hayatlarına yön verme aşamasında büyük bir öneme sahiptir. Kitaplar çocukluk döneminden itibaren kişinin hayatını şekillendirmesinde göz ardı edilemeyecek bir yere sahiptir. Kitapların yaninda çocukların gelişim alanlarına en önemli katkıyı oyuncaklarla gerçekleştirilir. Çocukların doğdukları andan itibaren başlayan oyun etkinlikleri onların bıkmadan ve usanmadan yaptıkları, belli becerileri geliştirici ve pekiştirici bir araçtır (Pehlivan, 2005, s.22).

Çocukların hayatında kendi deneyimleri ve yetişkin tarafından yapılandırılmış faktörler çocukların gelişimleri üzerinde bir etkiye sahip olmasının yanında, çocuklar için üretilen çocuk kitaplarının çocukların gelişimleri üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir (Bradshaw, Hoffman & Norris, 1998). Bu bağlamda çocuk kitaplarının hazırlanmasında çocukların gelişimsel özelliklerinin göz önünde bulundurulması büyük bir önem taşımaktadır. Çocukların gelişim alanlarına uygun hazırlanmış nitelikli çocuk kitaplarının çocukların içinde yaşadıkları dünyaya ilişkin bakış açısı, eleştirel, yansıtıcı ve yaratıcı düşünme, problem çözme ve ulusal ve evrensel değerleri edinme gibi becerileri desteklediği belirtilmektedir (Körükçü, Kapıkıran & Aral, 2016; Woolley & Cox, 2007). Çocuklara yönelik hazırlanan kitaplar, küçük yaşlardan itibaren çocuk eğitiminde önemli yere sahiptir. Çocuğun yaşamında bu denli önem taşıyan kitapların özenle hazırlanması gerekmekte ve içerik olarak iyi hazırlanan bir kitap aracılıyla çocuk olumlu davranışlar kazanabilmektedir (Dilek, 2012; Park & Kim, 2016). Bu bağlamda düşünüldüğünde çocuk edebiyatı çocukluk kültürünün önemli bir aracı ve aynı zamanda da çocuğun gelişiminde de önemli bir role sahiptir. Çocukluk kültürünün önemli bir üretim alanı ve çocuğun gelişimi üzerinde ayrıca önemli role sahip olan bir diğer araç ise oyuncaklardır. Oyuncaklar çocukların gelişimini destekleyen en önemli öğelerden biridir. Oyuncak; gelişim basamakları boyunca çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihinsel, bedensel ve psikososyal gelişimine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemeleridir. Oyun kadar

oyuncağın da okul öncesi dönemde yeri ve önemi büyüktür (Oktay, 2000). Çocukların gelişiminde önemli yere sahip olan oyuncakların resimli hikaye kitaplarında resimlendirilmesi ve metinlerde yer verilmesi önemlidir. Kitaplardaki kahramanların kullandıkları oyuncakların çocuklara rol model olması sebebiyle hangi oyuncaklara yer verildiği önemlidir. Kitaplarda yer verilen oyuncakların çocukların gelişim alanlarına katkı sağlayacak olmasına yazarların ve resimleyenlerin ne kadar dikkat ettikleri en önemli sorulardan bir tanesidir.

Çocuk edebiyatı ile ilgili resimli hikâye kitaplarının çocuğun yaşına ilişkin yapılan uygunluk çalışmaları bulunmakla birlikte, kitapların içeriklerine yönelik kullanılan oyuncaklara uygun bir değerlendirme çalışmasının olmaması araştırmayı ayrıca önemli kılmaktadır. Bu önem üzerinden hareket ederek araştırmanın temel amacı resimli hikâye kitaplarında yer alan oyuncakların incelemektir. Araştırma 4-6 yaş aralığındaki okul öncesi dönem çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli hikâye kitapları ile sınırlıdır.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi modeli ile kurgulanmıştır. Doküman incelemesi, doğrudan gözlem ve görüşmenin olanaklı olmadığı durumlarda, birden fazla veri toplamanın olanaklı olmadığı ya da araştırmanın probleminin doğrudan dokümana odaklandığı durumlarda tercih edilebilmektedir. Doküman analizi, araştırılması hedeflenen olgu veya olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2016).

Veri Seti

Araştırmanın veri seti, benzeşik (homojen) örnekleme yöntemi ile belirlenmiştir. Benzeşik örnekleme yönteminde amaç küçük, benzeşik bir örneklem oluşturma yoluyla belirgin bir alt grubu tanımlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2016). Bu bağlam içerisinde araştırmanın veri evrenini 2012-2015 yılları arasında yayımlanmış 200 resimli hikâye kitabı ve üzerinde "3-6 yaş aralığı için tavsiye edilmektedir" ibaresini taşıyan kitaplar oluşturmaktadır. Resimli hikâye kitapları araştırmacılar tarafından hiçbir analize tabi tutulmadan bir kez okunmuş, daha sonrasında kitaplarda oyuncak olup olmadığına göre yeniden incelenerek nihai veri setine karar verilmiştir. Araştırmanın temel problemine uygun olarak incelenen 200 adet resimli hikâye kitabından 28'inde oyuncak olduğu saptanarak araştırma örneklemi oluşturulmuştur.

Verilerin Toplanması ve Verilerin Analizi

Araştırmada veri toplama aracı olarak alan yazını taranmış ve oyuncak türleriyle ilgili yapılmış başlıklar "Oyuncak İnceleme Formu" olarak düzenlenmiş ve 4 ana katagori oluşturulmuştur. "Oyuncak İnceleme Formu" uzmanlara yollanmış ve gelen dönütler üzerine son şekli verilmiştir. İçerisinde oyuncak ifadesi geçen ve resim olarak bulunan resimli çocuk kitaplarındaki oyuncaklar tespit edilip kategorilere ayrılmıştır. Hikayelerin içerik analizi "Oyuncak İnceleme Formu" listesi yoluyla yapılmıştır. Birinci aşamada kitaplar hiçbir analize tabi tutulmadan bağımsız bir şekilde okunmuştur. İkinci aşamada oyuncak özelliği olup olmadığı kontrol edilmiştir. Üçüncü aşamada ise hangi oyuncak özelliklerinin olduğu incelenmiş ve araştırmanın güvenirliği için iki araştırmacı tarafında bağımsız şekilde kitaplar "Oyuncak İnceleme Formu" aracılığıyla değerlendirilmiş ve güvenirlik hesaplanmıştır. Güvenirlik: Araştırmanın güvenirlik çalışması için araştırmacılar dışındaki iki alan uzmanı, rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 18 öykü kitaplarını "Oyuncak İnceleme Formu" çerçevesinde değerlendirmiştir. Değerlendirme sonucunda çıkan sonuçlar Güvenirlik = Görüş Birliği/ Görüş Birliği+ Görüş Ayrılığı formülü kullanılarak hesaplanmıştır. Güvenirlik formülü ile hesaplanan sonucun %70'in üzerinde olması durumunda değerlendiriciler arasında güvenirlik sağlanmış olmaktadır (Miles ve Huberban, 1994). Yapılan güvenirlik çalışmasının

sonucunda araştırmanın genel güvenirliği %88 olarak saptanmıştır (Güvenirlik =16/16+2= 0.88=%88).

BULGULAR

Resimli kitapların resimlerinde yer alan oyuncak ve türlerini belirlenmesi amacıyla "Oyuncak İnceleme Formu" kullanılmıştır. Bu form ile veri setindeki resimli kitaplar incelenerek resimlerde ve metin içinde yer alan oyuncak ve türleri tanımlanmıştır. Bu oyuncak ve türlerini resimlerde ve metin içinde yer alma sıklığı belirlenmiştir. Oyuncak İnceleme Formu "Yer Değiştirme Oyuncakları", "Duyu Motor Oyuncakları", "Yapı Oyuncakları" ve "Temsili Oyuncakları" olmak üzere 4 kategori oluşturulmuştur.

Tablo 1. *Metin içi oyuncak türleri tablosu*

Oyuncak Türleri	Kitabın İsmi	Oyuncaklar	*f*	%
Yer Değiştirme Oyuncakları	Yavru Ayı Annesine Yardım Ediyor	Araba	2	40
	Puf Puf Vapur	Vapur, Kayık, Uçurtma		
Duyu Motor Oyuncaklar	Ninemle Hayvanat Bahçesi, Onun Cebindeki Neydi?	Top Bilye	2	40
Temsili Oyuncaklar	Benekli'nin Hediyesi	Dolgu Oyuncaklar	1	20
TOPLAM			5	100

Tablo'1 incelendiğinde resimli hikaye kitaplarında metin içine bakıldığında 5 kitapta metin içideki oyuncakların analizi sonucunda % 40 oranında yer değiştirme oyuncaklarına, %40 oranında duyu motor oyuncaklarına yer verilmiş, %20 oranında temsili oyuncaklara yer verilirken yapı oyuncaklara hiç yer verilmemiştir.

Metin içi oyuncak türlerine ait bulgular şu şekilde yer almaktadır:

Yer değiştirme oyuncaklarına metin içinde şu şekilde yer verilmiştir: *"…Var ama bugün oyuncakçıda çok güzel bir vapur gördüm." "…Bazen de babamizla uçurtma yapardık." "…Kâğıttan kayık da yapardık, annemizden izin alıp leğene su koyardık. Minicik leğen olurdu derya deniz…kayığımızı koyardık leğene, dalardık hayallere…"* (Puf Puf Vapur)

Duyu motor oyuncaklarına ait metin içindeki bulgulara iki kitapta rastlanmıştır. Şu şekilde yer verilmiştir: *"… iki yeşil bilye…"* (Onun Cebindeki Neydi). *"…Parka gidelim. Top Oynayalım, dedim."* (Ninemle Hayvanat Bahçesi)

Temsili oyuncaklara ait metin içindeki bulgular sadece Benekli'nin Hediyesi adlı kitapta şu şekilde geçmektedir: *"…Evdeki kumaşlardan bez bebek dikti, içinde de pamuk yerleştirdi. İki mavi boncuk da gözleri olsun dedi. Boncukları da dikti."*

Tablo 2. *Resimlerde oyuncak türleri tablosu*

Oyuncak Türleri	Kitabın İsmi	Oyuncaklar	*f*	%
Yer Değiştirme Oyuncakları	Bay Sivri Bayan Küt	Bisiklet	6	13
	Oyuncaklarını Kıran Çocuk	Tren,Bisiklet,Uçak,Robot,		
	Paylaşalım	Vapur		
	Öğretmenim Pamuk Gibi, Kuğular Aç Kalmasın, Ali'nin Sıkıntısı, Paylaşalım, Oyuncaklarını Kıran Çocuk	Araba		
Yapı Oyuncakları	Cansu'nun Uykusu, Kuğular Aç Kalmasın, Öğretmenim Pamuk Gibi, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan, Oyuncaklarını Kıran Çocuk	Blok	5	10,8

Duyu Motor Oyuncaklar	Ben Kimim, Puf Puf Vapur, Belediye Otobüsü, Yavru Ayı Annesine Yardım Ediyor, Penguen Ponki'nin Dondurma Dükkanı, Top İle Başlayan Arkadaşlık, Paylaşalım, Çocuklar Da Yapabilir, Pelin'nin Yunusla Yolculuğu Öğretmenim Pamuk Gibi, Ali'nin Sıkıntısı, Ninemle Hayvanat Bahçesi, Onun Cebindeki Neydi?,Oyuncaklarını Kıran Çocuk	Top	18	39,13
	Küçük Kirpi	Dönen Ayıcıklar		
	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan, Oyuncaklarını Kıran Çocuk	Sallanan At		
	Tıstıs İle Pıspıs'ın Oyun Arkadaşları, Pelin'nin Yunusla Yolculuğu	Kürek		
	Puf Puf Vapur	Sallanan Balıklar		
	Ben Kimim, Bengümün Köpeği Olmalı Mı?, Çocuklar Da Yapabilir, Belediye Otobüsü	Bebekler		
Temsili Oyuncaklar	Popi'nin Yatağı, Öğretmenim Pamuk Gibi, Şimdi Ben Ne Olacağım, Aynadaki Kız, Ali'nin Sıkıntısı, Paylaşalım, Cansu'nun Uykusu, Annemin Çantası, İyi Geceler Bozi, Küçük Ayı İle Ahlat Ağacı, Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan, Oyuncaklarını Kıran Çocuk, Ben Kimim, Bengümün Köpeği Olmalı Mı?,Çocuklar Da Yapabilir, Belediye Otobüsü, Benekli'nin Hediyesi	Dolgu oyuncak	17	36,9
	Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan	Sopadan yapılmış at		
TOPLAM			46	100

Resimli hikaye kitaplarında oyuncakların resimlerde 28 kitapta bulunduğu saptanmıştır. Tablo'2 incelendiğinde toplam 28 kitap üzerinden 45 adet oyuncak bulunmuştur. Resimli hikaye kitaplarında resimlerde %39.13 oranında duyu motor oyuncaklarına, %36.9 temsili oyuncaklara oranıyla, %13 oranında yer değiştirme oyuncaklarına ve %10.8 oranıyla yapı oyuncaklarına yer verilmiştir. Ek kısmında resimli hikaye kitaplarında bulunan oyuncak resimleri yer almaktadır.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Yer değiştirme oyuncaklarında en fazla kullanılan oyuncağın araba başta olmak üzere daha çok taşıt ağırlıklı yer verilmesi ve duyu motor oyuncaklarından top, bilyeye sadece metin içinde kitaplarda yer alması bu kategorideki oyuncaklarının sadece araba, top ve bilyelerden oluştuğu ve sadece bunların önemli olduğu algısı ortaya çıkabilir.

Temsili oyuncaklardan metin içinde sadece bebeğe yer verilmesi ve kitaplardaki bebeği tercih eden kahramanların sadece kız karakterlerin tercih edilmesi cinsiyet kalıpyargılarımızı olduğu düşünülmektedir. Gökkaya (1994), 4 ve 6 yaş çocuklarının yaş ve cinsiyet değişkenlerinden bağımsız olarak kendi cinsiyetlerine uygun oyuncakları tercih ettiklerini bulmuştur. Çalışmada çocuklara oyuncak tercihlerinin nedenleri sorulduğunda ise çocukların cinsiyetlerine ilişkin cevaplarının cinsiyetlerine ilişkin olmayanlardan daha fazla olduğu görülmüş ve cinsiyete ilişkin cevapların yaşla birlikte arttığı bulunmuştur.

Metin içinde yapı oyuncaklarına hiç yer verilmemesi ve aynı zamanda resimlerde de en az yer verilen oyuncak türlerinden olması çocukların gelişimleri açısından büyük eksikliktir.

Yaptığımız çalışmaya destekleyen başka bir çalışmda Hanline ve arkadaşlarının (2001) okul öncesi çocuklarının bloklarla yapı-inşa becerilerinin gelişimini gözlemledikleri araştırmanın sonucuna göre, ya büyüdükçe çocukların inşa becerilerinin geliştiğini, aynı zamanda bloklarla yapı-inşa çalışmalarının, çocukların becerilerini geliştirmede pozitif etkilerinin olduğunu göstermiştir. Isbeel ve Raines'in (1991) yaptığı çalışmada ise farklı oyun mekanlarının okul öncesi çocuklarının dil gelişimine etkisini incelemek amacıyla yaptıkları çalışmada, blok oyunlarının oynama sürelerinin arttırılmasının çocuğun bilişsel gelişimine de olumlu etkilerinin olacağı tespit edilmiştir (Akt. Kaya, 2007).

Resimler incelendiğinde en fazla temsili oyuncaklara yer verilmiş ve temsili oyuncaklardan dolgu oyuncaklara yer verilmiştir. Dolgu oyuncaklarda daha çok hayvanları simgeleyen oyuncaklar yer almıştır. Ayrıca daha çok kahramanlar arasında daha çok kızlar tarafından oynandığına rastlanmıştır. Yer değiştirme oyuncaklarında verilen örneklere bakıldığında erkek çocuklar tarafından kullanıldığı resimlendirilmiştir. Özdemir ve Ramazan'ın yapmış olduğu araştırmada erkek çocukların daha çok arabayı tercih ettiği erkek çocukların her iki oyuncak tercihinde de araba ve diğer taşıtlar öne çıkmıştır. Kız çocukların bazıları her iki tercihinde de bebek derken, bazıları ikinci tercihlerinde bebekten farklı oyuncak adı vermişlerdir. Üç farklı yaş grubundan (48-72 ay) olan erkek ve kız çocukların cinsiyetlerine uygun, farklı oyuncakları (bebek ve araba) tercih etmeleri, öğretmen ve annelerin de çoğunlukla böyle bir ayrım yapmaları oyuncak seçiminde cinsiyetin baskın olduğunu düşündürmekte; bu da alanyazınında karşılaşılan cinsiyete göre oyuncak seçimi bulguları ile örtüşmektedir.

Resimlerde en fazla ikinci olarak resimlenmiş olan duyu motor oyuncakların içinde en fazla topun kullanılması çocuklar için sadece önemli olan oyuncağı top olarak görüldüğü ve topların resimlenmesinde cinsiyet ayrımı yapılmadığı görülmüştür. Oyuncakların dikkatli seçimi diğerleri ile oyun oynamaya, iş birliği yapmaya ve belirli becerilerin gelişimine yol açar. Örneğin, giysiler, oyuncak vagon, top ve kuklalar, tek başına oyunda kullanılan yapboz veya itmeli oyuncaklardan daha fazla işbirlikçi sosyal oyunları destekler.

Araştırmada incelenen kitaplarda metin içideki oyuncakların analizi sonucunda en fazla yer değiştirme oyuncaklarına, ikinci olarak duyu motor oyuncaklarına yer verilmiş, üçüncü olarak temsili oyuncaklara yer verilirken Yapı oyuncaklara hiç yer verilmemiştir. Kitaplarda incelenen resimlerde ise en fazla yer alan temsili oyuncaklara, ikinci olarak duyu motor oyuncaklara, üçüncü olarak yer değiştirme oyuncaklarına ve en az ise Yapı Oyuncaklarına yer verilmiştir. Yer değiştirme oyuncaklarında bakıldığında en fazla arabalara yer verilmesi, duyu motor oyuncaklarında toplara yer verildiği, temsili oyuncaklarda ise dolgu oyuncaklara ağırlıklı olarak yer verilmesi oyuncak türlerindeki başka oyuncaklara yer verilmemesi kitaplardaki kahramanları model alan çocuklar açısından bir eksikliktir. Ayrıca kitaplarda bu oyuncakları kullanan kahramanların cinsiyetleri açısından baktığımızda erkeklerin araba, bilye, kızların ise bebekler ve dolgu oyuncaklarla metinlerde geçmesi ve resmedilmesi cinsiyet kalıpyargılarına yol açmaktadır.

Metinlerde ve resimlerde yapı oyuncaklarına çok az yer verilmesi ya da verilmemesi çocuklara örnek olarak verilmesinden dolayı bir eksiklik oluşturmaktadır. Çünkü yapı oyuncakları çocukların yaratma ve bunun sonucunda sosyal-duygusal, bilişsel anlamda desteklmesi açısından çok önemli bir yer almaktadır.

Çocuk edebiyatını eserlerini üreten edebiyatçıların oyuncakların etkilerini çocukların gelişimsel özelliklerini göz önünde bulundurarak eserlerini üretmeleri büyük bir önem taşımakta ve bu doğrultuda eser üretmeleri önerilmektedir. Bu bağlamda çocuk edebiyatı yazarlarının çocukların gelişimlerine yönelik pedagojik bir süreci izlemeleri ve oyuncakların etkilerini göz ardı etmemeleride ayrıca önerilmektedir. Ülkemizde 0-7 yaş aralığındaki çocuklara yönelik hazırlanan kitapların gerek fiziksel gerekse de içerik özelliklerinin çocukların

gelişimine uygunluğunu değerlendirmek için geniş çaplı bilimsel araştırmaların yapılması da ayrıca önerilmektedir.

KAYNAKÇA

Aral, N. (2014). Yaratıcı deneyimler. Neriman Aral, Gökhan Duman (Çev. Ed*.), Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın Gelişimi* (s. 32-63). Ankara: Nobel Akademik.

Arseven, T. (2005). Mesaj açısından çocuk kitapları, *Hece Çocuk Edebiyatı Özel Sayısı*, s.104-105.

Bradshaw, M. L., Hoffman, P. R., & Norris, J. A. (1998). Efficacy of expansions and cloze procedures in the development of interpretations by preschool children exhibiting delayed language development. *Language, Speech, and Hearing Services in Schools*, *29*(2), 85-95.

Cihan, N. (2014). Okullarda değerler eğitimi ve Türkiye'deki uygulamaya bir bakış. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic* 9(2), 429-436.

Dilek, A.(2012). *4-6 yaş çocuk hikayelerindeki kahramanların liderlik özellikleri* (Yayımlanmamış Yükseklisans Tezi), Girne Amerikan Üniversitesi, Girne.

Family Health International, (2005). Qualitative research methods:A data collector's field guide. 03.11.2016, http://www.fhi360.org/en/rh/pubs/booksreports/qrm_datacoll.htm

Güntürkün, E. (2009). *Yapı oyuncaklarının tarihsel ve yapısal gelişimi (lego örneği ile)* (Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Gökkaya, F. (1994). *Anne-babaların cinsiyet rolü algıları ve cinsiyete uygun çocuk yetiştirme eğilimleri ile okul öncesi çocuklarının cinsiyet rolü gelişimi (oyuncak tercihi ile) arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.

Kaya, D. (2007). *36 - 72 aylık çocuklar için tasarlanmış oyuncakların çocukların gelişim alanlarına göre incelenmesi* (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.

Kavcar, C. (1999). *Edebiyat ve eğitim*. Ankara: Engin Yayınları.

Kocabaş, İ. (1999). *Çocuk kitabı seçim kriterleri ve 1997 yılını kapsayan bir değerlendirme* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Körükçü, Ö., Kapıkıran, N. A., & Aral, N. (2017). Resimli çocuk kitaplarında Schwartz'ın modeline göre değerlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, *1*(38), 133-151.

Miles, B.M. ve Huberman, A.M.(1994). Qualitative data analysis: An expanded source book.11.05.2014,http://books.google.com.tr/books/about/Qualitative_Data_Analysis.html?id=U4lU_-wJ5QEC&redir_esc=y

Oğuzkan, F. (2001). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık,.

Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.

Park, H. J., & Kim, J. E. (2016). The effects of cooperative activity using character-related picture books on children's caring thinking. *Korean Journal of Childcare and Education*, *12*(1), 143-170.

Nas, R. (2004). *Örneklerle çocuk edebiyatı*. Bursa:Ezgi Yayınevi.

Pehlivan, H. (2005). *Oyun ve öğrenme*. Ankara:Anı Yayıncılık.

Sever, S. (2009). *Okuma kültürü edindirme sürecinde temel sorunlar ve çözüm önerileri*, II. Uluslararası Türkçenin Eğitimi-Öğretimi Kurultayı. Anadolu Üniversitesi: Eskişehir.

Sever, S. (2010). *Anadili ediniminde çocuk kitaplarının işlevi.* Çoluk Çocuk Dergisi: Ankara.

Woolley, J. D., & Cox, V. (2007). Development of beliefs about storybook reality. *Developmental Science*, *10*(5), 681-693.

Yavuzer, H. (1997). *Çocuk eğitimi el kitabı*. Remzi Kitabevi: İstanbul.

Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10.Baskı) Ankara: Seçkin Yayıncılık.

EK

Yer Değiştirme Oyuncaklarına Ait Resimler

Bay Sivri Bayan Küt Adlı Kitapta yer değiştirme oyuncağı olarak bisiklete yer verilmiştir.

Oyuncaklarını Kıran Çocuk adlı hikaye kitabında yer değiştirme oyuncakları olarak Tren, Bisiklet, Uçak, Robot kullanılmıştır.

Paylaşalım isimli hikaye kitabında araba yer değiştirme oyuncağıdır

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan adı hikayede bisiklet oyuncak olarak verilmiştir.

Yapı Oyuncaklarına Ait Resimler

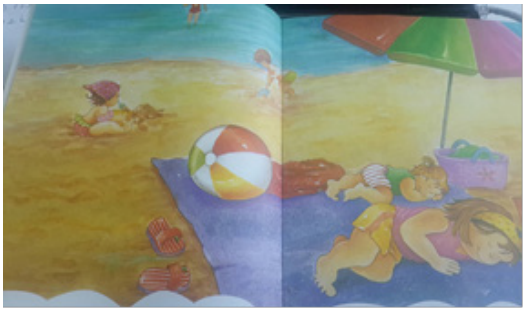

Cansu'nun Uykusu adlı kitapta yapı oyuncaklarından bloklar kullanılmıştır.

Duyu Motor Oyuncaklara Ait Resimler

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan adı hikayede sallanan at ve top duyu motor oyuncaklarındandır.

Cansunun Uykusu Ait Hikayede Top öne çıkan en önemli Oyuncaktır.

Temsili Oyuncaklara Ait Resimler

Öğretmenim Pamuk gibi adlı kitapta dolgu oyuncak olarak bebek kullanılmıştır.

Kim Korkar Kırmızı Başlıklı Kızdan adlı kitapta sopadan at olarak temsili oyuncaklar arasında tektir.